

ארבל, פנים רבות לה - מסלולים ונופים סביב השמורה

הר געש, קבר קדוש, ערוץ נחל ובתי כנסת עתיקים - הם רק חלק מהאתרים שניתן לבקר בהם בגן לאומי ושמורת טבע ארבל ובסביבותיה. על הדרך תוכלו ליהנות מהנופים המרהיבים של הכנרת והרי הגליל, לפגוש בצמחים ובחיות הבר באזור - ולגעת בהיסטוריה של המקום

נוף בקעת גינוסר. הכנרת והגליל העליון כפי שנצפה ממצוק הארבל. צילום: יורם שפייר

כתיבה: אסף דורי, מנהל מרכז חינוך והסברה גליל תחתון ועמקים

הר קרני חיטים - על פסגת הר געש

לא הרחק מהארבל מתנשא, מעל פני השטח, הר געש שפסגתו כאילו נחנתה - הר קרני חיטים. ההגעה והעלייה להר מתבצעת מכביש 77 בין צומת פוריה לצומת גולני (שלט ירוק מפנה לגן לאומי קרני חיטים). עולים על שביל עפר (נוח לכל רכב) המסומן בכחול, והמוביל למרגלות לועו של הר הגעש.

מחנים את הרכב במגרש ומתחילים לטפס לעבר פסגת ההר. בדרך עוברים על פני רחבה מרוצפת שנבנתה על ידי

אחד הפלגים הנוצריים שרואה במקום את מקום "זרשת ההר" של ישו. מעבר בשער הגדר מוביל לפסגתו הדרומית של ההר, שם נגלה המראה היפה ביותר של הכנרת והגולן - בין מצוק הארבל למצוק הר ניתאי שמולו. במבט למטה ניתן לראות את "הקערה" השבורה המציינת את לועו של הר הגעש שהתפרץ בפעם האחרונה לפני מיליוני שנה. הלוע פתוחה ממזרח וממערב, כנראה כתוצאה של בלייה. ירידה ללוע ההר והליכה על השביל המסומן עשויות להפגיש את המטיילים עם שפני הסלע המדלגים בין הסלעים ולגלות סימנים להימצאות צבאים. בהמשך מגיעים לתצפית מכרם הזיתים לעבר מצוק הארבל.

אם עולים על הקרן הצפונית אפשר ליהנות מהנוף הנפרש למלוא העין מבקעת ארבל הפורייה מתחת ועד להרי הגליל והגולן. במקום זה ניתן להיזכר בקרב ההיסטורי שנערך ממש כאן בין הממלכה הצלבנית לבין העולם המוסלמי בראשותו של צ'אלח א-דין האיובי, שבבוקר אחד ב-4 ביולי 1187 הצליח, באמצעות טקטיקת מלחמה, מודיעין טוב והיכרות עם השטח, להשמיד את כל הצבא הצלבני בארץ ישראל.

נבי שועייב וערוץ נחל ארבל - קבר קדוש ומחצבה משוקמת

ניתן לחזור ללוע ההר ולצאת עם סימון השבילים השחור חזרה לרכב החונה (כשעה) או להמשיך במסלול רגלי לעבר המתחם הקדוש לדרוזים - נבי שועייב.

בתחילת החורף מומלץ מאוד להמשיך לעבר נבי שועייב וליהנות מפריחה מגוונת של רקפות, כלניות, ציפורנים - ומגולת הכותרת - היקינטון המזרחי הפורח כאן ובשמורת הר ארבל. אם רוצים להמשיך ברגל לעבר קבר נבי שועייב (כשעתיים הליכה מתונה במגמת ירידה) יש להקפיץ את אחד הרכבים, דרך צומת כפר חיטים, לאזור נבי שועייב. נבי שועייב מזוהה עם יתרו, חתן משה, ומהווה את אחד מחשובי הנביאים באמונה הדרוזית. המתחם הגדול משמש כאחוזת קבר וכאזורי תפילה ואירוח (הכניסה בלבוש צנוע).

מומלץ לעצור במחצבת נבי שועייב המשוקמת. לאחרונה, שיקמה הקרן לשיקום מחצבות בשיתוף גורמים שונים כמו רשות הטבע והגנים, המכון הגיאולוגי, המועצה האזורית גליל תחתון ועוד, מחצבה נטושה בכביש הגישה לנבי שועייב. במחצבה הוצב שילוט מזמין וברור המתאר תהליכים גיאולוגיים בני מיליוני שנים בשולי הר הגעש. בהליכה קצרה לאורך המחצבה ניתן לעבור תקופות ותהליכים, התפרצויות געשיות הצפת ימים, קרחונים ומיליוני שנים.

לבעלי רכבי 4x4 או לאלה המעוניינים בטיול רגלי נוסף, ניתן לרדת לערוצו של נחל ארבל. ממש מתחת לנבי שועייב, בסמוך למושב כפר זיתים, יוצא מסלול המסומן בכחול, העובר ליד שרידי הכפר הערבי חיטין ופונה צפונה לעבר ערוצו של נחל ארבל (המסומן בשחור). בנחל כמה מקורות מים כמו עין ניתאי ובאר מזגה, צומח נחלים, סימני בעלי חיים, נוף צומח ערבתי במדרונות ומעט כרמי זיתים. מסלול הרכבים יורד לעבר שביל ירוק המטפס לעבר שמורת הר ארבל או עולה במעלה הנחל לעבר צומת עילבון (חלקו התחתון של הנחל מהווה שמורת טבע ואסור למעבר).

טיילת כפר נחום - וגם בית כנסת עתיק

המלצה נוספת היא ביקור בטיילת כפר נחום, בשעות אחר הצהריים, עת הרי גולן נצבעים בצבע הילך - כפי שתיארה המשוררת רחל בשירה שם הרי גולן. נוסעים לכביש 90 סובב כנרת, ובצומת כפר נחום פונים מזרחה לכביש 87 ולאחר 300 מטר חונים במגרש החנייה הסמוך לכנסיות. עוברים בשער ויורדים לעבר באר איוב, חלק מגן לאומי כפר נחום, מפל מים על שפת הכנרת ואחד ממעיינות בקעת הטבחה.

חוזרים לטיילת וצועדים לכיוון כפר נחום למתחם כנסיות ולמבואת הגן הלאומי (לא כרוך בתשלום). בעונת החורף ניתן לראות עשרות קורמורנים גדולים וקטנים, שחפיות, ברווזים ועופות מים נוספים היושבים לנוח על שפת הכנרת. המתמידים מוזמנים לעלות לגן לאומי כורזים - בית הכנסת העתיק - יצירת אמנות באבן הבזלת. כאן ניתן לערוך השוואה אמנותית בין הדומה והשונה בבית הכנסת של הארבל לזה של כורזים.

גן לאומי קרני חיטים - מבט על הקרינים של הר הגעש צילום: אסף דורי

הקרן הצפונית מתוך לוע הר הגעש הכביש. צילום: אסף דורי

הגשר הצפון בכפר נחום. צילום: אריזון רשות הטבע והגנים

מחצבת נבי שועייב המשוקמת. צילום: הקרן לשיקום מחצבות